

Nro 17.

A' FELS. R. TSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

*Költ Bétsben Pünköst Havónak 14-dik napján
1793. esztendőben.*

Soha sem vólt, soha sem is leszen olly tökéletes ember e' világon, a' ki mindennek egyaránt tettzhelsen, a' ki mindennek kedvét tellyesithesse; nem a' véges elméjü teremtéseknek, de még a' véghetetlen valóságnak tselekedeteiben is gántsot találnak a' Zoilusi indulattal bíró emberek. Ennek a' moralis lehetetlenségnek, nem a' természeti tehetetlenségben, hanem inkább az ember neveltetésének, idejének, hajlandóságának, gondolkodása módjának, és íz érzésének külömbiségében kell okát keresni. A' neveltetés egygy

olly hathatós tanító mestere az ifjúságnak, melly különbözőkülömbféle formákat önt gyenge elméjébe, mellyeknek minéműségétől függőnek az embernek minden jövődöbéli gondolkodásai és tselekedetei. — Hogyha a' jó neveltetésű ifjat meg nem veztegeti a' rossz társaság, mindenkör jó itilet tétellel vagyon felebaráttjáról, 's egész életének sinór mértékéül tartya a' felebaráti szeretetnek amaz arany betükre méltó reguláját. *Quilibet tamdiu justus habendus, donec contrarium probetur*, az az, mindent betsületes embernek kell addig tartani, mig felöle ellenkező nem tudattatik. Ellenben a' rossz neveltetésű ifjú, kiváltképen, ha idővel rossz társalkodás is járúl neveltetéséhez, minden nállánál betsületesebb 's tökéletesebb emberről bal itilettel vagyon, egyedül a' magához hasonlókat betsülli. A' heves ifjú, kinek éltető ereiben nem folly, hanem pezsegve ugrándozik a' vér, maga heves indulattyához mérsekli mások felől való itilet tételét, a' mi érzékeny indulattyait nem tsiklándoztattya, előtte nem kellemetes. A' meg eredett elmének éredtek a' gyümöltsei is, nem az árnyékon, hanem a' valóságon kap. A' meg hanyatlott idejű ember, *Horatiusnak* mondása szerént, ifjú korának történeteit magasztallya otsárollyá a' jelenvalókat. — A' ennyi külömbség vagyon a' temperamentumok, az az, természeti hajlandóság között, annyiféle külömbség vagyon, a' gondolkodás módja, és íz érzés között is. A' véres temperamentumú ember igen könnyen gondolkozik a' szeméi eleibe ötlött tárgyak felől, sem hajlandósága, sem tehetsége nints néki elegendő a' jó és hasznos, a' rossz és ártalmas dolgoknak egymástól való szoros meg különböztetésekre. A' *cholericus* ember elméjének tehetségei éredtek lévén, meg éredtek annak gyümöltsei is. A' *melancholicus* ember, az az, a' kiben az epe - sár uralkodik, mind a' jóra, mind a' rosszra lalsú, de a' mihez egyszer kezd, török szakad, tökéletességre viszi azt. Valamint indulattyaiban, úgy erköltsi tselekedeteiben is álhatatos, nem hirtelen mások felől való

ítélet tételében, inkább jobban, mint rosszul gondolkodik felebarátja felől. A' *phlegmaticus*, az az, taknyos természetű ember, tsak ő maga ehesen, ihalsen, alhalsen eleget, keveset gondol a' világgal. Az itten elő számlált temperamentumoktól függ az íz érzésnek külömbisége is. Egygyik egygy, másik más tudományban találja gyönyörűségét, az érett elméjű, 's jó gondolkozású ember inkább az olly könyveknek olvasására fordítja elméjét és idejét, mellyekkel mind magának, mind másnak használhat, inkább akar keveset jól, mint sokat rosszul tudni. Ebből áll a' valóságos tudomány. Az árnyékon kapkodó nem azért tanul hogy tudjon, és használlyon; hanem hogy sokat tudni láttasson mások előtt. Kevés jót lehet az illyentől reményleni. Illyetén külömbiség vagyon a' közönséges tanítók között is, a' ki mit fundamentomosan tud, másoknak is azonképen kívánnya azt elő adni; ellenben a' mit maga is imigy amúgy tanult, más előtt is imigy amúgy tudja azt ki tálni, és a' mint *Aristoteles* mondotta, a' rák héján rágódik.

Illyetén külömbiség vagyon az újságok és újság írók között is, valamiképen ritka a' fundamentomos újság, úgy ritka a' hasznos újság író is, többire mind tanult, és nem tanúlatlan emberekhez vagynak az újságok alkalmaztatva, ez az oka, hogy kevés használva vagyon azokból az olvasóknak. — Két fő czéllya vagyon az újságok olvasásának: 1. a' mindennapi történeteknek, és az azokból folyó változásoknak tudása. — 2. az Európai birodalmak' állapotjáról való ismeretünknek öregbitése. Ugy de sem egygyik, sem másik véget el nem érjük, a' fundamentom nélkül iratott újságoknak olvasása által. Nem az elsőt, mivel a' ki e' világnak előbbi állapotját nem tudja, észre nem veheti annak változásait. Nem az utólsóbbat, mivel a' ki az Európai birodalmak constitutiójával ismerettséget nem vet, nem érti az újságokban gyakorta elő fordulni szokott tárgyakat. Ebből a' tekintetből kívántam én, az újág írásnak közönséges úttyától el

térni, és úgy intézni újság leveleimet, hogy abból ne csak tsupán mindennapi történeteket, hanem egyfzesmind valóságot is tanullyanak Erd. olvasóim, hogy azoknak olvasásából mind a' tanúlt, mind a' tanúlatlan olvasó hafznot szerezzen. Hafzna vagyon belöle a' tanúlt olvasónak annyiban, a' mennyiben az ifjúságában tanúlt dolgokra emlékeztetik, és a' mit sok könyvekből olvasott, itten egygy summában fel talállya. Kiváltképen hafznos a' tanúlatlan olvasóknak, mivel ekképen lassan lassan, és minden elme törés nélkül meg tanullyák az Európai birodalmaknak, 's fejedelmi házaknak constitutióját, mellynek tudása nemtsak szükséges, hanem hafznos és gyönyörúséges is az emberi társaságokban, a' ki illy móddal irott újságokat olvas, nem teszi magát a' tanúlt emberekkel való égygyütt beszélgetéseiben nevetségessé.

Ez a' tzielom vólt nékem eddig ki adott újság leveleimben elő fordúlt homályos történeteknek a' historiából, statisticából és politicából lett rövid meg magyarazásokban. Még is találtattanak olyanok nem annyira olvasóim, mint inkább újságaim kedvességének nevededését irigylő, és azt minden úton módon rontani akaró Zoilusaim között, kiknek magoknak sem tudományok, sem jó íz érzések nem lévén, másokban is meg akarták azt fojtani. Kivánván Erd. Olvasóim gondolkozásainak módját tapasztalni, engedtem kívánságoknak, én is a' szokott úton kezdettem menni. Allig indúltam ezen el, a' midön immár ismerős, és isméretlen olvasóimnak levelei hozzám érkezvén arra kérettettem, hogy a' melly úton el indúltam, tovább is azon járjak, nem terhekre, nem únalmokra, hanem valósággal gyönyörúségekre vagynak nékiek újság leveleimben eddig tett moralis, politica és statistica jegyzéseim. Ezek közül némellyek tanúlatlan, némellyek tanúlt pennákból folytanak. Nem akarom, nem is illene mindeneknek bé iktatása által Erd. olvasóimat terhelni, elegendő leszen ennek az égynek elő adása, mellynek írója noha maga is tudós hazánk-

fiainak seregében vagyok, és semmit nem szü-
kölködik tudós újságok olvasása nélkül; még is
helybe hagygya újságaim irásában kezdett me-
thodust.

T. T. Uram!

A' múlt húsvét napokon látván az új *Magyar Kurirnak* első szakaszát, szinte örvendezni kez-
dettem, hogy annak folytatását olyan úri em-
ber magára vállolta, a' ki nem csak tintán nyá-
lakozni, és fejér papirosra fekete betűket formál-
ni tudjon; hanem a' ki tanúltt világnál esmére-
tes, és a' bölts embereknek ítélete szerént, igazán
tudós ember legyen. Tudva valának előttem az
Úrnak más betses munkái; reménylettem, hogy
ezekhez hasonló léfzen a' *Magyar Kurirnak* foly-
tatása is. Meg nem tsalatkoztam a' reménysé-
gemben, meg szerezvén magamnak, 's olvasgat-
ván az Úrnak újságait. Nintsen okom, hogy hi-
zelkedjek az Úrnak, kit soha nem láttam, se nem
esmértem személlyesen. De azt meg kell valla-
nom, hogy azóltátúl fogva a' *M. Kurirt* min-
den más itt nálunk esméretes, akár német, akár
magyar újságok között leg többre betsültem, és
velem égyütt azok is, a' kikkel közlöttem azt.
Uram! Ezen betsületet nem kellett vólna a' rá-
galmozó nyelveknek olly hirtelenül fel áldozni,
és a' *M. Kurirt* tudós újságok' számábúl, ki ta-
szítani. Én, hogy igazán meg mondjam, nagyon
meg illetődtem azon, a' mit Nro 11. pag. 167. ol-
vastam. Kérem! Illik é az, hogy egy betsüle-
tes és nevezetes Iró, tudatlan és tudományokat
meg vető embereknek ítéletéhez, és ízetlen olva-
sóknak alatsony kivánságához magát alkalmaz-
tassa? — — — De el sem éri a' tzélját — mert
akár mint forgassa pennáját, mindeneknek tetzé-
sét soha bé nem tellyesitheti, a' tanúltt embere-
ket pedig (kik még is nem tudnak mindent —)
el idegeníti magától, ha épen semmiféle vagy a'
pólitikához, vagy az erköltsi tudományhoz tár-
gyozó jegyzéseket, vagy is a' régi történetekből

az új dolgoknak meg világosíttatására kívántató emlékeztetéseket nem tészen. Jól tudja az Úr, miben áll a' Polybiusnak, Sallustiusnak, Tacitusnak s. a. t. betsültetése. Ha ezen kellemetefségtől, és, hogy idegen de alkalmas szóval éljek, *praerogativától* meg fosztatik az Úrnak újsága: úgy bizony nem is kellett volna egygy olly tanúlt embernek hozzá kezdeni, mert tiszta történeteket t. i. kötetlen sepröket elő adó újság elég vagyon. Többet szóllanék, de attól tartok, hogy meg ne bszszontsam azt, a' ki éngem halgatni nem kö-tölös. És talán ezen szabad magam ki nyilatkoz-tatásával immár meg is inditottam az urat ma-gamra. Ha úgy volna, reménylem, hogy leg-alább a' jó szándékom botsánatot nyer. — 's a-zomban magamot illendő tisztefésséggel ajánlom 's maradok

az Urnak

Alázatos szolgája.
P. I. P. LL. OO.

Irtam N. Sz. György havának
30. napján 1793. éfztendőben.

B é t s.

A' Fels. Cs. és K. kedves testvérével *Sándor Leopold* fő Hertzeggel, Magyar Ország Palatinu-sával égygyütt ezen hólnapnak 8-ik napján, *Kraft* Urnak, *Weinhausban* és *Wehringben* lévő gyü-möltsös plánta iskoláját meg látogatván, különös meg elégedéssel szemlélték annak nevedését. A' végre rendeltetett ez a' gyümölts plánta iskola, hogy abban eddig neveltetett, és ezután is nevel-tetendő tsemetéknek ingyen való ki ofztogattatá-sa által szaporodjon az Austriai jóféle gyümölts termő fáknek száma. Szaporodik is szemláto-mást, a' miólta ez a' plánta iskola talpra állott. Nem Austriának új találmánya ez, ennekelötte 15 's több éfztendőkkel több illyetén plánta isko-lákat láttam én Német országban, kiváltképen Saxoniában és Brandenburgiában, mellynek segí-

tsége által a' bámulásig gyarapodott a' leg jobb gyümölcs termő fáknak száma. A' jó és egészséges gyümölcsnél nintsen áldottabb adománya a' természetnek.

Múlt Pénteken dél után 4 és 5 órakor lovaglott bé az *Anspach* nevet viselő vasas regimentnek kapitánya Gróf *Rosenberg*, 18 sípos postilionoknak előtte való lovaglásával a' Karinthiai kapun a' városba, azon örvendetes izenettel, mellyről újság leveleimnek 16 árkusában a' 255 lapon egy két szóval emlékezetet tettem. Erről a' hadi történetről következő bőv tudósítást vettünk: Májusnak első napján mingyárt viradta után ki indulván a' Frantzia sereg *Famarsi* táborából (Hannóviában), *Saultain* és *Curgies* faluk felé, holott héhány könnyű gyalog seregeink feküdtenek, vette úttyát. Észre vévén a' Ts. K. tábor előtt vigyázó seregnek kórmányozója Generál *Ottó* az ellenségnek szándékát, vissza vonta ugyan az őrizetben állott könnyű gyalogságot; de azomban úgy helyheztette vezérlése alatt lévő lovalságot, hogy az által, addig mig a' Pr. *Koburg* vezérsége alatt lévő seregek ki készültenek vólna, nem omolhattak a' Frantziák előre. Ugyan ekkor ment ki Valenciennesből 6 vagy 7 ezer főből álló ellenség, a' város környékében fekvő hegyekre, olly fel tétellel, hogy *Onnaing* mellett táborozó, öt batalion gyalogságból állott avantgárdénkat, az az, elő járó seregeinket sánzaikból ki nyomván, *Eströ* mellett hanyatott redutáinkat, az az, föld várainkat ágyúi által öszve rontván, fel óldozhassa a' várat az ostrom alól. Azomban *Rombies* és *Onnaing* között táborozó 12 batalion gyalogságból, és 2 vasas regimentből állott seregeink ki indulván két colonnába osztattanak fel. Az elsőt hadi tármester *Ferraris* Gróf vitte az avantgardénak segítségére, a' másikat hadi mester Gróf *Collorédó* vezette *Eströ* és *Sebourg* között immár hadi rendbe állott 12 ezer főből álló ellenség ellen, kinek segítségére két vagy három ezeren jöttek a' *Quesnoi* (Quercetumi) várból, melly három órányira fekszik

Valenciennestől. Ezeknek meg gátoztatásokra az Uhlánusokkal és huszárokkal *Ottó* Generált hagyta hátra, maga pedig a' már lineába állott, 12 ezer frantziák ellen ment, és mikor már gondolta, hogy őket ágyú golyóbisok által el érheti, 12 fontos ágyúkat süttetett ellenek ki, 's azomban, mind közelebb közelebb masirozott hozzájuk. Könnyen lehet gondolni, hogy az ellenség ölzve kaptsolt kezekkel ötet bé nem várta, a' mint iratik, keményen tüzelt vitéz seregeinkre, mellyek nemtsak nem hátráltak, sőt úgy el rontották amazt álhatatóságok által, hogy előlük nagy zürzavar között el futván, *Saultain* és *Curgies* nevű falukba vette magát. De itten sem maradhatott tsendefségben, mivel *Collorédó* Gróf segítő bataliónokat nyervén Gr. *Ferraris* hadi tármestertől, a' nevezett falukat meg támadta, mellyből ki futván a' meg félemllett Frantziák, a' házakat meg gyújtották, *Presan* hegyeire vették magokat, 's onnan ágyúztak seregeinkre. Innen is le üzettettek. Más felől hadi tármester *Ferraris* Gróf és *Benyovszky* F. M. L. támadták meg az ellenségnek bal szárnyát, 's ezt is vissza üzték a' várba. Ebben az egész tsatázásban öt vagy hat száz Frantziák hüllottanak el, e' mellett 9 ágyút, 2 haubitzát, és 17 puskaapor talyigát nyertünk töllök. A' Ts. K. seregek között 150 ember esett sebbe és holt meg. A' *Quesnoiból* a' többinek segítségekre mentek közül sokat le nyakztak a' *Schvartzenberg* Obristlajtenánt által vezéreltetett Uhlánusok. Ezt az egész győzedelmet Gr. *Collorédó* hadi tármester okos rendeléseinek, és bátor szívének lehet köszönni. Meg mutattya az idő, minémű következései lesznek ennek a' viadalnak. Nemtsak Valenciennes, hanem más bé zároltatott városok mellett is próbát tett az ellenség. Nevezetesen az *Antzin* mellett táborozó Frantzia seregek meg támadták Gr. *Klairfait* hadi tármestert, még pedig ugyan azon napon, t. i. Májusnak első napján reggeltől fogvást estig négy ízben; de mind annyiszor szerentsésen vissza vették, és ezernél többen ölettek meg közöttük.

lök, Gr. *Klairfait* 150 vagy 200 embert vezetett el. Hasonló szerentsével élt *Knobelsdorf* Prussiai Generál Lajtnant azok ellen a' Frantzia seregek ellen, a' kik ő réá *S. Amantnál* ütöttek, és így itten sem bóldogúlhatván, fel nem szabadithatták a' bé zároltatott *Conde* városát. *Maubege* mellett is egy kis tsata esett a' Ts. K. és Frantzia seregek között; de itten is az utólsóbbak vezettek, ki nem álhatván a' *Latour* Gróf kórmánya alatt lévő vitézeinknek tüzét. Aprilisnek 30 napján, a' Gr. *Colloredo Wenczel* gyalog regementének *Obestere Reusz* hertzeg ellen is próbát tettek a' Frantziák *Soutain* mellett, a' ki el várván az ellenségnek közelgetését, *Karajczai* német hufzárjai közül egygy osztályt, és regementje közül fél compánia gyalogságot küldött ellenek, a' kik sebes villám módjára réájok rohanván, 19 embert vágtanak le, és 11 et fogtanak el közülök, a' többit pedig széllyel kergették.

Más hadi történetek és környüállások.

Múlt alkalmatossággal említettem immár, hogy Moguntziának külső városában Caselben fekvő Frantziák Aprilisnek 27 napján, éjjel, véletlenül réá ütöttek a' *Kostheim* mellett táborozó Prussiai, Hallsiai, és Saxoniai égygyesült seregekre. Most immár bővebben le írhattuk ezt a' történetet. A' nevezett napnak éttzakáján éjfél után egy órakor három, vagy négy hajóra ülven a' Frantziák, *Gustavsburnak* arántában nagy tsendesen ki szállottak a' Rajna partyára, és észre nem vétetvén az elő álló strázsák által, mingyárt el foglalták a' Prussus battériát, az az, föld várat, mellynek közepén egygy Prussiai pattantyus osztály nyúgszik vala. Ezeket tzielba vévén, rész szerént agyon lötték, rész szerént pedig el fogdoszták, igen kevesen futhattanak el. Innen a' Saxoniai seregeknek sántzaikra rohantanak, és mivel sem a' Prussus, sem a' Sax pattantyusoknak nem vólt idejek az ottan feküdütt ágyúknak megtöltésekre, kéntelenek vóltanak azokat oda hagy-

ni, 's el futni. Néhányan el is hüllottanak közülök, nevezetesen egy *Lüben* nevű vitéz Prussiai pattantyús hadnagy, a' kit minden vagyonától és köntösétől meg fosztván a' dühös frantziák, szűz anya meztelen hagyták a' földön. A' Saxoniai katonák közül is estenek és fogattattanak el egynehányan. Az utólsóbbak között vólt *Rabe* pattantyús hadnagy. Az ottan találtatott ágyúk között egynéhányat el vittek magokkal, de sokkal többnek szegeztek bé sütő lyúkaikat. Az ellenségnek ez az éjjeli ki ütése nagy félelmet okozott a' körül belől fekvő helységeeknek, úgy anynyira, hogy a' szegény lakosok minden házi bűtorjaikat és marháikat az erdőkbe vitték, és olly gondolattal vóltanak, hogy minden fekvő örökségeik el fognak pufztittatni és égettetni. Még a' *Rysselheimban* fekvő Saxoniai seregek is által szállitatták bagazsiáikat a' *Majntz* vizén. *Weisenau* felett a' Frantzia, alatta pedig az Austriai tábori külső strázsák állanak.

Május első napját meg előző éjjel, újobban három colonnében ütöttek ki a' Casseli Frantziák a' *Kostheim* körül fekvő Prussiai, Hafsiai, és Saxoniai seregekre, és ekkor is hasonló szerentsével, mint az előtt harmad nappal. Leg nagyobb erővel mentenek *Kostheim* ellen, mellyet csak hamar el is foglalván, porrá égették, és mind onnan, mind Kasselből egész virattig keményen ágyúztak *Hochheimre*. Azokat, a' kik a' *Hochheimi* téglá égető kementzéig elő nyomúltak, vissza tolták a' Prussusok. Mind két részről sokan vesztették el életeket. A' mint Májusnak 3. napján költ Frankfurti levelekből olvasuk, egész *Kostheim*, melly mintegy 100 házából, azokon kívül, néhány majorokból, és nyári mulató házából állott, meg emésztetett a' tűz által. Ki nem lehet a' szegény lakosoknak nyomorúságokat beszélni, a' kik imitt amott lappanganak az erdőkben, és a' félelem mellett, éhséget is eleget szenvednek. Következett napon, u. m. Május. 2. napján oda menvén a' Frantziák, minden pintzékét ki üresítettek, estéli 6 órától fogva 8 óráig,

keményen ágyúztak; 11 órától fogva, reggeli 7 óráig pedig meg nem szűnt az apró fegyverből való puskázás.

Hollandia.

Hágából az iratik April. 27 napján, hogy oda sok Austriai pattantyús officérek érkeztenek, hogy az ott lévő fegyveres házból néhány ostromló ágyúkat 's hadi eszközöket ki vivén Pr. *Koburg* táborához küldgyék. A' Brabántziában küldette-tendő hollandia regementek Bréda környékén fog-nak táborba szállani. Ezeknek fő kórmányozója az Órániai örökös printz leszen. Eggy April. 26 napján Amsterdámba érkezett hajós azt a' hirt vitte oda magával, hogy ó annakelőtte 12 nap-pal egygy Angliai kereskedő hajót kisirő hajó seregetskét látott a' tengeren Hamburg előtt 12 mél földnire, melly szinte akkor tsatázott a' Fran-tzia rabló hajókkal, de minémű kimenetellel, meg nem tudta mondani. Májusnak 14 napján érkezett Ostendebe Gr. *Zinzendorff* eggy Austriai truppal, kinek *Fraser* Angliai kapitány leg ottan által adta a' várasnak kórmányát, azon hajókra küldötte alatta valóit, a' mellyeken oda menének vala. Különös meg elégedéssel vóltanak a' lakosok az Angliai seregek iránt, mellyek tökéletes hadi fenytéket tartottak magok között, leg kis-sebb bozfszúsággal sem illették őket.

Anglia.

Az Angliai rabló hajók iránt különös kegyel-mességet mutatott a' király, a' mennyiben azt a' hasznot, melly az ellenségnek el fogatott hajóitól nékie magának menne, egészlen a' rabló hajók-nak engedte által, hogy azokat annyival inkább fel serkenthesse a' szoros vigyázatra, és a' fran-tzia hajóknak el ragadtatására. Lord *Hood* Ad-mirál kórmányára bizatott Angliai hajó sereg, né-hány gyalog regementeket vévén hajóira ki in-dúlt, és a' mint mondatik, Kis Britanniára, Fran-

tzia országnak egy nevezetes tartományára fog ütni. — Egygy napnyúgoti Indiából Londonba érkezett hajó azt a' hirt vitte oda magával, hogy a' Doveri viz tsatornánál egygy 13 linea hajókból álló Frantzia Flottát látott volna, a' melly *Gardiner* Angliai Admirállal, bizonyosan szembe fog szállani. Múlt hólnapnak végén két Angliai pattantyús compániák kaptanak parantsolatot a' Hollándaiba való menetelre, és az *Eboraki* herczeg seregével való égygyesülésre. Sok ostromló ágyúkat vittenek el magokkal, mellyből azt a' következtést lehet ki húzni, hogy az Angliai seregek sem fognak heverni, hanem néhány Frantzia várakat ostromlani.

Olasz Ország.

Aprilisnek 19 napján 500 főből álló Frantzia sereg és két nemzeti biztos érkezett Corsikába, a' kik olly parantsolatot vittenek magokkal *Paoli* Generálhoz, hogy ő Párisba menvén jelenne meg a' N. Gyűlés előtt. Minthogy testestől lelkestől *Paoli* Generálhoz ragadtanak Corsikának lakosai, semmi jó következtést nem reménylhet a' Frantzia köz társaság. Egygy átallyában meg mondták, hogy ők meg nem engedik *Paoli* Generálnak Párisba lejendő menetelét, vagy vitettetését. Corsikának fő városában Bastiában 2000 regularis Frantzia katonák fekülznek, és még 4000 fognak oda menni. A' miképen *Livornóból* érkezett levelekből értyük, nem engedelmeskedett Generál *Paoli* a' Frantzia nemzet oda ment biztosainak, és hogy 15000 Corsikánus fogna védelmezésére öszve gyűleni.

A' mint April. 26 napján Velentzében költ levelekben olvassuk, nemtsak a' szárazon, hanem a' vizen is el kezdetett immár, a' Frantziák és Spanyolok között való ellenségeskedés. Andalúsiának ki kötő helye előtt való tengeren két frantzia fregatta meg támadott két kereskedő Spanyol hajót, de a' mellyeknek két 60 ágyús Spanyol hajók

segítségükre menvén, ők ejtették a' frantzia rabló hajókat törbe. Élfzre vévén a' Nápolyi udvar, hogy a' Tolunumban tartózkodó Frantzia hajó sereg, Nápolynak nevezetes ki kötő helyében *Caëtában* akarna ki szállani, 's onnan egyenesen a' Szentséges Pápa birodalmába ütni, leg ottan 40 ágyúkkal meg rakatott apró hajókat küldött oda. Aprilisnek 16 napján négy személy akasztatott fel Nápolyban a' Verónai kapu előtt, mindeniknek nyakában illyetén írású táblátska vólt vala függelzetteve: *A' közönséges tsendefségnek meg háborítója*. Mind ábrázattokból, mind köntöseikből ki tettzett, hogy ők nem alávaló emberek lettenek légyen; de a' kik a' Fr. szabadságnak apostolai vóltanak. Ezeken kívül nyóltzan zárattak az Inquisitor székek leg keményebb tömlötzébe.

Frantzia Ország.

April. 23 napján tartatott N. Gyűlésnek ülésében, meg jelenvén a' Valenciennesből Párisba vissza érkezett nemzeti biztosok, számot adtanak a' végső osztályokban tett rendeléseikről, azoknak környül állásairól, és a' vég váraknak védelmezésére intézett készületekről. A' *Ligerisi* osztályban támadott insurgenseknek, az az, az új Constitutió ellen fel támadtanak, meg zablására oda küldetett Generál *Bernyer* azt adta a' N. Gyűlésnek tudtára, hogy a' Contra-revolútionistáknak számok mind jobban jokban szaparodik, és hogy azok *Ligonier* Generál kórmánya alá adattott patriótákat keményen meg verték.

April. 24 napján tartatott gyűlésben ismét meg jelent *Marat*, és ártatlannak lenni találtatván a' revolútionális itilő szék által, nagy örömmel fogadtatott a' Gyűlés házban öfzve sereglett lakosok által, a' kik fel szóval ezt kiáltották eleibe: *Éllyen a' köz társaság, éllyen a' nemzet, éllyen Marat!* Ő maga fel menvén a' szószólló székbe, igen rövid, de ékes beszéddel bizonyossá tette arról a' jelenvaló sokaságot, hogy az ő

szíve tiszta, és hogy ennekutánna sem fogna meg szünni az emberiség julsainak védelmezésében, és ki terjesztésében munkálódni.

April. 25 napján tartatott ülésben, egygy Spanyol országnak szomszédságában fekvő, *Perpignán* nevű erős városból Párisba érkezett levél olvastatott fel, mellyben minden környül állásokkal fel vólt a' Spanyoloknak Frantzia Országba lett bé ütések jegyezve, mellyből ki tettett, hogy magok a' lakosok botsátották bé azokat, és hogy a' nemzeti gárdisták is égygyet értettenek az ellenséggel.

Jelentések.

Nemtsak közöttünk, hanem még a' külső országokban is elegendőképen ismeretes T. T. *Katona István* Úrnak, Hazánk történeteiről irott betses munkája illyetén tzim alatt: *Historia Critica Regni Hungariae in plures Tomos divisa, Auctore Stephano Katona e Soc. I.* Ebben a' betses munkában nemtsak tsupán történetek, hanem valósággal olly dolgok is vagynak fel jegyeztetve, mellyeket másutt találni nem lehet; semmit nem irt abban, a' mit a' kútfökből meg nem mutatott vólna. Innen vagyon, hogy ez a' munka a' külső Orzági Tudósok által felettébb betsültetik. Vajha hazánkfiak is illendő betsben tartanak azt, 's ne sajnállanak értekeiket annak meg szerzésétől. Most immár jelentetik általam, hogy ezen nevezetes munkának XVI, XVII, XVIII, és XIX. darabjai is ki szabadúltak a' sajtó álól. Evvel zároltatik bé Magyar Ország, külömbkülömbféle familiákból származott királyainak historiája. A' Fels. Austriai Házból eredett királyainknak u. m. I. *Ferdinandnak*, *Maximiliánnak*, historiája is sajtó alatt vagyon; oda készül *Rudolfnak* II. *Mátyásnak*, II. III. és IV. *Ferdinándok* életeknek le írása is. Reménylünk, hogy I. *Leopold* jeles viselt dolgainak le rajzolása sem fog ki maradni, kivált-

képen, ha jóltévőkre talál. Ez az egész munka találtatik Pesten *Weingand János Mihály* könyváros Úrnak bolytyában. A' kiknek kedvek leszen ennek a' jó könyvnek meg szerzésere, ottan fel találhattyák. A' 18 darab 30 forinton adattatik. Minthogy nem minden tudományt szerető embernek vagyon elegendő ideje és kedve is az ilyen hofzias munkáknak olvasására, fel tette magában ennek nagy érdemű és tudományú szerzője, hogy azoknak kedvekért rövid summában fogja azt le irni, 's közönségessé tenni. Hajdan azt írta egygy nevezetes deák vers szerző *Martialis*. *Sint Maecenates non deerunt Flacce Marones*, az az, tsak jóltévők legyenek elegendők, elég *Virgiliusok* fognak találtatni. Igy tsak Hazánk Naggyai is jobban kedvellyék a' tudományokat, mint eddig, 's hajlandóbbak légyenek azoknak bóldogítására mint eddig vóltak, nem kell félni, hogy a' Magyar fiak között el fogygyon a' tudós ember.

*

*

*

Jelenteti általam Titt. *Wéber Simon Péter* Posoni könyvnyomtató és könyváros úr is, hogy ezen tzimű könyvnek: *Universa historia physica Regni Hungariae, secundum tria Regna naturae digesta, auctore Joh. Baptista Grossinger*; első darabja ki szabadúlt immár a' sajtó alól. Nintsen a' természeti historiánál gyönyörűségesebb tudomány e' világon, nintsen a' mellyből jobban ki tündökölne a' teremtonek véghetetlen böltsessége, 's emberi nemzethez való nagy jósága. Sok tudós hazánkfiak ohajtották immár velem égygyütt Magyar Hazánknek természeti historiáját olvasni, bé tellyesedett kívánságunk. A' kik ezen betses munkára elő pénzt fizettek, a' hol azt le tették, ott kapják meg annak első részét, tsak hogy mutassák, vagy küldjék bé a' le fizetett elő pénzről adatott recepissét. Még azok is, a' kik eddig le nem tették az elő pénzt, meg nyerhetik azt az elő fizetésnek árrán, tsak hogy tegyék le, ott a'

hol illik ennek a' munkának egész díjját a' 4 forint 30 kr. Elő fizetés nélkül két forinton adatik ez az első rész. Az ezután következő II. darabban Magyar Ország madarainak historiája lesz írva, és jövő Augustusnak végén esendő Pesti vásárra el is fog készülni.

El felejtethetlen, meg bódogúlt tudós hazánkfianak, Tiszt. *Pétzeli József* Úrnak árván maradt özvegye, közönségesen kéri

1.) azokat, a' kikhez a' múlt Pesti vásár alkalmatosságával a' *Sz. Írás Theologiájának* második darabjait minden levél írás nélkül meg küldötte, hogy ezeket azoknak, a' kik immár ennek I-ső darabját meg szerzették, ugyan azon árron, mellyen az elsőt, t. i. 1 for. 6 kr. által adni ne sajnálja.

2.) Azokat, a' kik a' *Majonetnak* még eddig csak az első darabját szerzették meg, arra hogy vagy a' több következő 4 darabot is szerezzék meg magoknak, vagy ha meg nem akarnák azokat venni, küldjék vissza az első darabot is, leg ottan vissza fog pénzek fizettetni. Oka ezen kérésnek, mivel az első darabot meg szerzők nem vehetik annak magának hasznát, ellenben az adó kárt vall, el nem adhatván a' 4 hátra lévő darabokat az első darabnak héjjával.

3.) Azt is tudtára adattya az érdeemes közönségnek, hogy a' *Minden Gyűjteményeknek* mint hasznos könyvnek árrát alább szállította, és a' 6. darabot 3 forinton fogja adni.

4.) és utollyára, meg bódogúlt férjének több munkáiból is vagynak nyomtatványok, mellyeknek meg szerzésekre, a' kiknek kedvek lejend, vagy magánál az özvegynél Komáromban, vagy *Wéber Simon Péter* Úrnál Posonban és Komáromban magokat jelenteni ne sajnálják.